

UDK:316.7.323/324

Zuhal NORSAFAROVA,
Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi
E-mail: zuhalnorsafarova873@gmail.com
Baxodir OMONOV,
Shahrisabz davlat pedagogika instituti professori

PhD S.Azamova taqrizi asosida

IMPORTANT TASKS TO PROTECT OUR SOCIETY FROM HARMFUL IDEAS

Annotation

This article analyzes the issue of preventing the spread of harmful ideas in our society. It is emphasized that the strong establishment of the national idea and spirituality in the minds of young people is of great importance in forming immunity against harmful ideologies. The study examines the role of science and education in this process, the importance of state policy in this regard, and effective methods of combating harmful ideas based on historical sources.

Key words: Harmful ideas, ideological threat, national idea, spiritual immunity, education, young generation, state policy, globalization.

ВАЖНЫЕ ЗАДАЧИ ПО ЗАЩИТЕ НАШЕГО ОБЩЕСТВА ОТ ВРЕДНОСНЫХ ИДЕЙ

Аннотация

В данной статье анализируется проблема предотвращения распространения вредных идей в нашем обществе. Подчеркивается, что прочное укрепление национальной идеи и духовности в сознании молодежи имеет большое значение в формировании иммунитета против вредоносных идеологий. В исследовании рассматривается роль науки и образования в этом процессе, значение государственной политики в этом отношении, а также эффективные методы борьбы с вредными идеями на основе исторических источников.

Ключевые слова: Вредные идеи, идеологическая угроза, национальная идея, духовный иммунитет, образование, молодое поколение, государственная политика, глобализация.

JAMIYATIMIZNI ZARARLI G'OYALARDAN HIMOYA QILISH BO'YICHA MUHIM VAZIFALAR

Аннотация

Ushbu maqolada jamiyatimizda zararli g'oyalarning tarqalishining oldini olish masalasi tahlil qilinadi. Milliy g'oya va ma'naviyatning yoshlar ongida mustahkam qaror topishi zararli mafkuralarga qarshi immunitetni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etishi ta'kidlanadi. Tadqiqotda ilm-fan va ta'limning bu jarayondagi roli, davlat siyosatining bu boradagi ahamiyati va tarixiy manbalar asosida zararli g'oyalarga qarshi kurashning samarali usullari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Zararli g'oyalar, mafkuraviy tahdid, milliy g'oya, ma'naviy иммунитет, ta'lim, yosh avlod, davlat siyosati, globallashuv.

Kirish. Hozirgi zamonaviy jamiyatimiz makonida haqiqat va yolg'on o'rtasidagi chegara tobora xiralashib, bormoqda. Jamiyatni zararli g'oyalardan himoya qilish bugungi globalizatsiya sharoitida dolzarb masalalardan biriga aylanmoqda. Axborot texnologiyalari va kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi natijasida turli mafkuraviy oqimlar, shu jumladan, zararli va buzuvchi g'oyalar keng tarqalmoqda. Ayniqsa, yosh avlodning ongiga ta'sir ko'rsatish orqali milliy qadriyatlarini zaiflashtirishga qaratilgan tashqi tahdidlar kuchayishi yomon oqibatlariga sabab bo'lmoqda. Yosh avlodni zararli g'oyalardan qanday himoya qilish mumkin? O'zbekiston prezidenti Shavkat Mirziyoyev bu savolga birgina yangi O'zbekiston tushunchasi bilan izohlab berdi. O'zbekistonda samarali yechimlar orqali vazifalarni belgilash mumkin. Azaldan hozirga qadar milliy tafakkurimiz negizida shakllanib kelgan, turli g'oyalar va amaliy harakatlar orqali namoyon bo'lgan xalqimizning orzu-umidlari bugungi kunda Yangi O'zbekiston tushunchasida mujassam bo'ldi.[1]. O'zbekiston uchun dolzarb mavzuga aylanmoqda yod g'oyaviy qarashlarga qarshi kurash. Sababi, jamiyatda yoshlarning o'zligini anglashi zararli narsalardan yiroqda bo'lishi juda muhimdir. Zamonaviylashuvning o'sishi zararli g'oyalarning tarqalishini tezlashtirmoqda. Avvalambor, jamiyat tushunchasi, zararli g'oya nima ekanligi va ular o'rtasidagi bog'liqlikni to'g'ri tahlil qilish lozim. Jamiyat tushunchasi bu arabcha jamoa degan ma'noni bildiradi, uning umumiy tasnifi kishilarning tarixan qaror topgan hamkorlik faoliyatlari majmui hisoblanadi. Jamiyatdagi hamma narsa (moddiy va ma'naviy boyliklar, insonlar hayoti uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlarni yaratish va boshqalar) muayyan faoliyat jarayonida amalga oshadi. Insonlar faoliyati va ular o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlar jamiyatning asosiy mazmunini tashkil etadi.[2]. G'oya tushunchasi esa, inson olamida

paydo bo'luvchi atrofda qilarga ta'sir o'tkazish kuchiga ega bo'lgan. Ma'lum maqsadni ifodalaydigan tushunchalar sirasiga kiradi. G'oya jamiyat ongida turlicha talqin qilinadi. Xususan, milliy g'oya falsafiy g'oya ilmiy va adabiy mafkuraviy singari talqinlari mavjud. Barchasi ijobiy jamiyat uchun foydali maqsadlarni ifodalaydi. Binobarin, milliy g'oya – o'z nomi bilan aytib turgandek, ma'lum bir elatning o'zida mavjud bo'lgan, qadriyatlarini va g'oyaviy qarashlariga aytiladi. Jamiyat yoshlari uchun milliy g'oyani bilish o'zlikni anglash mohiyatini tushunish juda muhimdir. O'zligini tushunmaydigan anlamaydigan yosh yod va zararli g'oyalar ta'siriga tushib, uning ta'siridan chiqolmay qoladi. Shu sababli, yod g'oyalarga qarshi immunitet shakllantirish va muhim vazifalarni ishlab chiqish lozimdir.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. Yod va zararli g'oyalarning jamiyatga ta'siri oldini olish usullari olimlar tadqiqotchilar tomonidan o'rganilib, kelinmoqda. Zararli g'oyalarning qanday kelib, chiqishi unga qarshi choralar mutafakkir olimlarning bu kabi jarayonlar asarlarida ifodalangan. Yosh avlodga ma'naviy zarar ma'naviy tahdid yetkazish tuzalishi qiyin bo'lgan yara misolidir. Bu yarani davolash jamiyatimizdagi har bir fuqaroning vazifasidir. Sababi, barcha insonlar birdek, loqaydlik, e'tiborsizlik qilmasdan bu jarayonga o'zini fikrni bildirsa ijobiy natija bo'ladi. Mahalla yosh avlod tarbiyasida muhim o'rin tutadi. O'zbek xalqida "Bir bolaga yetti mahalla otana" degan ibora bor — bu bejiz aytilmagan. Yoshlikda inson hayot yo'lini belgilashda qiynalish mumkin. Ana shunday paytda mahalla faollari uning holatiga befarq bo'lmay, to'g'ri yo'l ko'rsata, o'sha yigit-qiz ongida bo'shliq paydo bo'lmaydi. Aksincha, u o'z oldiga maqsad qo'yib, jamiyatda munosib o'rin egallashga intiladi. Uning bo'sh vaqti samarali va mazmunli o'tadi. Islom Karimov o'z asarida ma'naviy tahdid tushunchasini

birinchi bo'lib tahlil qilgan. U g'oyaviy bo'shliqlar jamiyat rivoji uchun xavf tug'dirishi mumkinligini va ularni samarali to'ldirish zarurligini ta'kidlaydi. Ma'naviy tahdid — bu insoniyatning diniy qarashlari, tili yoki milliy o'zligidan qat'i nazar, uning ongiga ta'sir etish orqali ma'naviy izlanishni to'xtatishga, erkin yashash huquqini cheklashga va ruhiy muvozanatini izdan chiqarishga qaratilgan salbiy ijtimoiy hodisadir. Ushbu tahdidlar jamiyatda axloqiy inqirozga, shaxsiy qadriyatlarining yemirilishiga va ma'naviy tanazzulga olib kelishi mumkin. Shuning uchun uning naqadar xavfli ekanligini bilish kerak. Mutafakkirlar asarlarida yod g'oyalarga qarshi qanday kurashish mumkinligi haqida bayon etilgan. Jumladan, Abdulla Avloniy o'zining bu g'oyaga qarshi asosiy vazifa sifatida ilmiy e'tirof etadi. "Turkiy Guliston Yoxud Axloq" asarida shunday deydi: Alhosil, har bir millatning taraqqiyoti va ta'limi yoshlarning ilm-fan va ma'rifatiga, hunar va san'atiga bog'liqdir. Rasululloh Muhammad (s.a.v) aziz hadisi sharifida: "Ilm o'rganish har bir mo'min erkak va ayol uchun farzdir" deganlar. Boshqa millatlarning o'g'illari va qizlari kechakunduz, yoz-qish demay, ilm yo'lida jonlarini fido qilib, tinimsiz mehnat qilishayotgan bo'lsa, biz esa hali ham uyqudan, g'afatdan chiqmay, jaholatga qarshi kurashishda sustkashlik ko'rsatmoqdamiz. Payg'ambarimiz (s.a.v) shunday deganlar: "Olim bo'l, ilm talab qiluvchi bo'l yoki ilmiy eshituvchi bo'l, hech bo'lmasa ilmga muhabbat qiluvchi bo'l, beshinchisi bo'lmasang, halok bo'lasan" [3]. Uning bu qarashi yod g'oyalarga qarshi asosiy qurol sifatida qaraladi. O'zi bu g'oyalar qaysi degan savol tug'ulishi mumkin? Bular: ommaviy madaniyat, giyohvandlik, ekstremizm terrorizm va boshqalar. Bular, insoniyat ayniqsa, o'sib kelayotgan yosh avlod uchun eng katta zararli jaholat botqog'iga botishga sabab bo'ladigan illatdir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev "Erkin va farovon, Demokratik O'zbekiston Davlatini birgalikda barpo etamiz" nomli asarida ekstremistik g'oyalarga qarshi davlatimizda yetarlicha tajribalarga ega ekanligini bayon etgan. O'zbekiston hududida radikal g'oyalar, nifoq tarqatishga mutlaqo ruxsat berilmaydi. Bugungi kunda dunyoning ayrim mintaqalarida kuchayib borayotgan qonli mojaro va ziddiyatlar, terrorizm va ekstremizm xavfi bizni doimiy ogoh va hushyor bo'lishga undaydi. Shuning uchun, O'zbekistonning chegaralarini himoya qilish, mamlakatimizning mudofaa qobiliyatini mustahkamlash va yurtimizga tahdid soluvchi har qanday yomon oqibatlarining oldini olish kabi vazifalar har doim e'tiborimiz markazida bo'ladi. O'zbekiston xalqining bag'rikengligi va tinchlikka bo'lgan sodiqligi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat bilan qarashda mustahkam pozitsiyada turishni davom ettirmoqda. Lekin zarur bo'lsa, biz mamlakatimizning suvereniteti va mustaqilligiga tahdid soladigan har qanday harakatlarga qarshi qat'iy zarba berishga tayyormiz. Shu bois, xalqimizga murojaat qilib, bu masalada hech qanday ikkilanish yoki shubha bo'lmasligi kerakligini ta'kidlayman. Bizning qudratimiz bunga to'liq yetarli. Jamiyatimizda bu yo'nalishda kosepsual asoslarni belgilash maqsadida 2030 strategiyasi alohida o'rin tutadi. Jumladan, strategiyaning 6-yo'nalishi aynan bu g'oyaviy qarashlarni yengishga samarali yechimdir. Ekstremizm va terrorizmni keltirib chiqaruvchi omillarni bartaraf etish bo'yicha samarali chora-tadbirlar zarur. Jumladan, bu yo'nalishda preventiv mexanizmlarni takomillashtirish, ijtimoiy-ma'naviy muhitni mustahkamlash, yod g'oyalarning ta'sirini kamaytirish hamda ularning ta'siriga tushib qolgan shaxslar bilan tizimli asosda ishlash muhim ahamiyat kasb etadi.[4]. Jamiyatimiz mustaqillikgacha SSR tarkibida bo'lganligi uning ta'siri ostida yashaganligi barchaga ma'lum Abdulla Avloniy o'sha davrni yaqqol tasvirlagan. Maorifdan, fan va madaniyatdan mahrum qolgan xalq jaholat domiga tushadi. Bunday xalq aqliy va ma'naviy ezilishdan najot topolmaydi. Ilm va ma'rifat egalarning fazilatli yondashuvlari tufayli har bir ish chuqur tadqiq va mushohada bilan amalga oshiriladi. Aksincha, johil insonlar har qanday masalaning mohiyatini anglashga o'z bo'ladilar, chunki johillik zohirparastlik va xudbinlikka olib boradi. Aql va ilm sohiblari har qanday jamiyatda qadrlansa-da, jaholat egalari e'tibordan chetda qoladi. Moddiy jihatdan boy bo'lsa ham, ma'naviy jihatdan nochor bo'lgan bunday insonlar jamiyatda halokatli oqibatlariga sabab bo'lishi mumkin. Zero, jaholat insoniyat boshiga tushadigan eng og'ir balolardan biridir. Ilm va aql qancha yuksak bo'lsa, jaholatning tubanligi shuncha

ochiq ko'rinadi.[3]. Avloniy aynan o'sha davr holatidan faqat ilm egallab, chiqish mumkinligini o'zini o'zining aarida falsafiy tadqiq etgan. Ammo, hozirgi globalizatsiya jarayonida xavfli illatlarning ko'payishi og'riqli nuqtalardan biriga aylanib, bormoqda. Avloniyning asarida yagona usul sifatida tarbiya va axloq orqali zararli g'oyalarni bartaraf etish kerakligini ko'rish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Bugungi global axborot makoni shiddat bilan kengayib borayotgan bir paytda, yoshlarimiz nafaqat ta'lim muassasalari orqali, balki ommaviy axborot vositalari — televizor, radio, matbuot va internet orqali ham turli xil axborotlarga duch kelmoqdalar. Shunday zamonaviy sharoitda ularning ongini bir tomonlama nazorat qilish, ya'ni axborotdan butunlay cheklab qo'yish, ularni "buni ko'rma, uni o'qima" degan yondashuv asosida tarbiyalash kamol talablari va yosh avlodning erkin fikrlovchi inson bo'lib kamol topishi tamoyillariga ziddir. Shu bois, yoshlarning ma'naviy olamida bo'shliq yuzaga kelmasligi uchun ularning qalbi va ongini sog'lom g'oyalar bilan to'ldirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda "ommaviy madaniyat" niqobi ostida axloqsizlik, zo'ravonlik, shaxsiy manfaatparastlik va yod g'oyalarni targ'ib qiluvchi oqimlar tobora kuchaymoqda. Ular qadimiy an'analar va ma'naviy qadriyatlarga nisbatan tahdid soluvchi xavfli omillarga aylanib bormoqda. Bunday tahdidlarga qarshi faqatgina taqiqlash yoki cheklash bilan emas, balki fikrga qarshi fikr, g'oyaga qarshi g'oya, jaholatga qarshi esa ma'rifat orqali kurashish eng samarali vosita hisoblanadi. Zero, inson ma'naviy jihatdan yuksalgani sayin, uning irodasi ham mustahkamlanadi [5]. Zararli yod g'oyalarni jamiyat ongiga kirib kelishini oldini olishda davlat siyosati asosiy o'rin kasb etmoqda. Jumladan, Bugungi kunda yoshlar va voyaga yetmaganlarni zararli axborotlardan himoya qilish hamda ularning axborotdan foydalanuvchi madaniyatini oshirish masalasi muhim ahamiyat kasb etadi. Internetda yoshlar uchun milliy kontentni rivojlantirish, ijtimoiy tarmoqlarda madaniy va me'yoriy foydalanishni targ'ib qilish zarur. O'zbekiston hukumati yoshlar va voyaga yetmaganlar uchun axborotlarni tasniflash va milliy axborotni tarqatishda yosh guruhlari mos ravishda tasniflashni ta'minlovchi qonunlar va me'yorlarni ishlab chiqdi. Bu chora-tadbirlar yoshlarni har tomonlama himoya qilish va ularni zamonaviy axborot manbalaridan to'g'ri foydalanishga yo'naltirishga qaratilgan.

Tahlil va natijalar. "Barchamizga ayon bo'lishi kerakki, qayerdagi beparvolik va loqaydlik hukm sursa, eng dolzarb masalalar o'zi bilganicha tashlab qo'yilsa, o'sha erda ma'naviyat eng o'z va zaif nuqtaga aylanadi. Va aksincha — qayerda hushyorlik va jonkuyarlik, yuksak aql-idrok va tafakkur hukmron bo'lsa, o'sha yerda ma'naviyat qudratli kuchga aylanadi. Ayniqsa, bugungi kunda xalqaro maydonda turli siyosiy kuchlar o'zining milliy va strategik rejalari erishish uchun «Erkinlik va demokratiyani olg'a siljitish» niqobi ostida amalga oshirayotgan, uzoqni ko'zlagan siyosatning asl mohiyati va maqsadlarini o'z vaqtida sezish, anglash katta ahamiyat kasb etadi." [6]. "Ayniqsa, bugungi murakkab mafkuraviy jarayonlarni ilmiy-amaliy jihatdan atroflicha tahlil qilish va baholash, ularning ustuvor yo'nalishlarini, kimga va nimaga qarshi qaratilganini aniqlash, aholi turli qatlamlariga ta'sirini o'rganish, milliy manfaatlarimizga, hayot tarzimizga zid bo'lgan zararli g'oyalar va mafkuraviy xurujlarning mohiyatini ochib berish, fuqarolarimiz qalbida milliy tafakkur va sog'lom dunyoqarash asoslarini mustahkamlash alohida ahamiyat kasb etadi. Faqat ana shunday asosda yoshlarni o'z fikriga ega, turli ma'naviy xurujlarga qarshi sobit tura olishga qodir bo'lgan, irodali, fidoyi va vatanparvar insonlar etib tarbiyalashga erishish mumkin. Bu borada ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot ishlarining ta'sirchanligini ta'minlaydigan zamonaviy informatsion va kompyuter texnologiyalarini keng joriy etish, jamiyatimizning mafkuraviy immunitetini kuchaytirishga qaratilgan samarali usul va uslublarini ishlab chiqish davlat va jamoat tashkilotlari uchun tegishli tavsiya va qo'llanmalarni tayyorlash bugungi kunda muhim vazifamizga aylanib borayotganini chuqur tushunib olishimiz zarur" [7]. Mafkuraviy immunitet tushunchasini keng ma'noda mohiyatini tushunishdan avval immunitet nima ekanligini ilmiy izohda bilish dardkor. "Immunitet — shaxs, ijtimoiy guruh, millat, jamiyatni turli

zararli g'oyaviy ta'sirlardan himoya qilishga xizmat qiladigan g'oyaviy-nazariy qarashlar va qadriyatlar tizimi. Immunitet (lotincha immunitas – ozod bo'lish, qutilish) tibbiy tushuncha bo'lib, organizmning doimiy ichki muayyanligini saqlashi, o'zini turli ta'sirlardan, tashqi infeksiyalar kirib kelishidan himoya qilishga qodir bo'lgan reaksiyalar majmui tushuniladi"[8]. Hozirgi yosh avlod ongida mentalitetimizga yod bo'lgan g'oyaviy qarashlarga qarshi kurashuvchi vaktsina sifatida qarash kerak. Buning uchun tanqidiy tafakkurni rivojlantirish asosiy o'rin kasb etadi. Yoshlar mustaqil fikrlash, turli manbalarni tahlil qilish va o'z qarashlarini asoslash qobiliyatiga ega bo'lishlari kerak. Shuningdek, milliy madaniyat va tarixni chuqur bilish, mustahkam dunyoqarashga ega bo'lish ham ularning mafkuraviy barqarorligini ta'minlaydi. Boshqalar ta'siriga tushishini oldini oladi. Falsafiy adabiyotlarda bu tushuncha tahlil qilinsa, naqadar, keng ma'noli so'z ekanligini bilsa, bo'ladi. Xususan, yana bir adabiyotda quidagicha ta'rifi mavjud. "Immunitet – muayyan himoya demakdir va u nimaningdir oldini olishga, unga qarshi kurashga qaratilgan bo'ladi. Milliy g'oya asosidagi mafkuraviy immunitet, avvalo, har bir yurtdoshimizning sog'lom e'tiqod va yuksak dunyoqarashga ega bo'lishini taqozo etadi. Mafkuraviy bo'shliqni to'ldirish va mafkuraviy immunitetni shakllantirish barkamol avlod tarbiyasining muhim yo'nalishidir. Bugungi insoniyat turli xil g'oyalar va siyosiy kurashlar butun jahon miqyosida avj olayotgan, g'oyaviy qarama-qarshiliklar keskinlashayotgan bir sharoitda yashamoqda"[9]. Shunday sharoitda har bir jamiyat o'z mustaqilligi va barqarorligini saqlab qolish uchun mafkuraviy immunitetini mustahkamlashi, yosh avlodni milliy va umumbashariy qadriyatlar asosida tarbiyalashi zarur.

Xulosa va takliflar. Jamiyatimizda zararli va yod g'oyalar tarqalishining oldini olish muhim vazifalardan biridir. Globalizatsiya jarayonida yoshlar turli axborot oqimlariga duch kelmoqda, bu esa ularning ma'naviyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, zararli g'oyalarga qarshi immunitet shakllantirish, yoshlarni milliy g'oya va ma'naviy qadriyatlar

asosida tarbiyalash zarur. Ilm-fan va ta'lim zararli g'oyalarga qarshi samarali qurol sifatida ko'riladi. Buyuk mutafakkirlar, jumladan, Abdulla Avloniy ham yosh avlodning ilm va ma'rifat bilan tarbiyalanishini jamiyat rivojining asosiy omili deb hisoblagan. Shuningdek, davlat siyosati ham bu borada muhim rol o'ynab, yoshlarni zararli axborotlardan himoya qilish uchun qonuniy choralarni ishlab chiqmoqda. Shu boisdan, zararli mafkuralarga qarshi kurashning tizimli yondashuvga asoslangan strategiyasini ishlab chiqish va uni amaliyotga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'naviy tahdidlarga qarshi kurashda ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligi mustahkamlanishi lozim. Faqat shu yo'l bilan yosh avlodni yod g'oyalardan himoya qilish, ularning ma'naviy va intellektual salohiyatini yuksaltirish mumkin.

Zararli g'oyalardan himoya qilish choralari sifatida quidagi takliflarni bildirish mumkin: Ta'lim tizimini mustahkamlash, Axborot xurujlariga qarshi targ'ibot, Fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlik, Oilaviy tarbiya rolini oshirish va so'ngida Mutaxassislar ishtirokini kengaytirishdir. Yuqoridagi takliflardan eng e'tiborlisi oilaviy tarbiya rolini oshirish – ot-onalar uchun ma'naviy tarbiya bo'yicha maxsus qo'llanmalar tayyorlash va seminarlar tashkil etish orqali oilalarda mafkuraviy immunitet shakllanishiga hissa qo'shish mumkin hisoblanadi. Va yana biri hozirgi Globallashib rivojlanayotgan jamiyat ehtiyojlaridan kelib chiqib, Mutaxassislar ishtirokini kengaytirish – Psixologlar, sotsiologlar va mafkura mutaxassislari tomonidan tahliliy tadqiqotlar o'tkazish hamda zararli g'oyalarning ta'sir doirasini aniqlab, ularga qarshi kurash strategiyalarini ishlab chiqish o'rinni hisoblanadi. Bu takliflarni jamiyatda qo'llash samarali natijalar kasb etadi.

Zero hozirgi kunda fikrga fikr, g'oyaga g'oya, jaholatga esa ma'rifat bilan javob berish nihoyatda muhim. Har bir inson bu jarayonda faol ishtirok etib, yosh avlodga to'g'ri yo'l ko'rsatishi kerak.

ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev, Sh. M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2017. – 9-b
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: 2021. – 18-b.
3. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2004. – 27–56-b.
4. O'zbekiston Respublikasi Hukumat Portali. Davlat dasturi. – Rejim kirish: <https://davlatdasturi.uz/uz-Latn/strategy>
5. Namangan davlat universiteti yuridik fakulteti. Fuqarolik jamiyati va huquq ta'limi. – Namangan: O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, 2023. – 76-b.
6. Globallashuv jarayoni, uning ijobiy va salbiy tomonlari. – Rejim kirish: <https://azkurs.org/1-globallashuv-jarayoni-uning-ijobiy-va-salbiy-tomonlari-manav.html>
7. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti, 2016. – 127-b.
8. Mafkuraviy immunitet. – Oyina <https://oyina.uz/uz/teahouse/1846>
9. Meyliyev U. Jamiyat taraqqiyotida "ommaviy madaniyat", "mafkuraviy immunitet" va ma'naviy hayotni sog'lomlashtirish usullari <https://journalsnuu.uz/index.php/1/article/download/1533/672/>